

Dokumenti i projekti

NACIONALNA STRATEGIJA REFORME PRAVOSUĐA

Tekst je izradilo Ministarstvo pravde Srbije je u okviru projekta Svetske banke.

I OPŠTE INFORMACIJE

A. UVOD

Postoji izražena potreba za sprovođenjem strateških reformi na svim nivoima pravosudnog sistema u cilju uspostavljanja vladavine prava i pravne sigurnosti u Republici Srbiji.

Potreba za reformom uzrokovana je oštrim sukobom prevaziđenog političko pravnog uređenja zasnovanog na Ustavu iz 1990. godine sa novim društvenim odnosima koji počivaju na sasvim drugačijim načelima, principima i vrednostima. Ustavna načela starog Ustava se ne mogu više kompenzovati novim savremenim zakonima, a stvorila su pravosudni sistem koji je podložan i otvoren za neprimerene uticaje. Vršenje sudske vlasti pod ovakvim okolnostima dovelo je do urušavanja njenog ugleda kao državne institucije. Poverenje građana u ovakav pravosudni sistem je slabo.

Analizama sprovedenim u protekle četiri godine identifikovane su i prepoznate sledeće slabosti:

- *Neadekvatan ustavni i zakonski okvir*, što za rezultat ima prekomerna kašnjenja sudskih postupaka, otežano izvršenje sudskih presuda, neodgovornost organa pravosudnog sistema, pa i korupciju;
- *Preterano kompleksan i širok sistem sudova*, što za rezultat ima više troškove poslovanja od neophodnih a manje efikasan pristup pravdi;
- *Nejasni standardi izbora, opoziva, rezultata rada i napredovanja za sudije*, što za rezultat ima nejednaku delotvornost pravosudnih organa i smanjenje poverenja javnosti u sudijsku profesiju;
- *Nepostojanje kapaciteta za integrisano planiranje, utvrđivanje budžeta i merenje rezultata*, što smanjuje sposobnost pravosuđa da delotvorno prati i unapređuje rezultate sistema;
- *Zastareli modeli funkcionisanja pravosudne administracije*, što sprečava delotvorno sprovođenje pravde i procesuiranje predmeta;
- *Težak teret administrativnih poslova na sudijama*, što smanjuje sudijsku efikasnost i slabi moral u redovima sudija;
- *Nedostatak kontinuirane obuke sudija i drugih nosilaca pravosudnih funkcija*, što predstavlja prepreku za razvoj modernog i profesionalnog kadra specijalizovanog za rukovođenje i sudsku upravu;
- *Neadekvatan program na pravnim fakultetima*, što doprinosi nepripremljenosti budućih lidera u pravničkoj profesiji i pravosuđu;
- *Loše opremljeni i održavani objekti*, što ograničava pristup pravosuđu i čini veliki pritisak na resurse u pravosuđu;
- *Sistem institucija za izvršenje zavodskih sankcija koje su pretrpane i zastarele*, što ne podstiče na delotvoran način rehabilitaciju niti zadovoljava međunarodne standarde;
- *Nedovoljno korišćenje informacione tehnologije i automatizovanih sistema*, što za rezultat ima stalno korišćenje neefikasne i radno intenzivne prakse.

Kako bi otklonila navedene slabosti, Vlada Republike Srbije se obavezala na sprovođenje programa reformi radi postizanja delotvornijeg, adekvatnijeg i modernijeg pravosuđa

uvažavajući prava građana Srbije na pristup pravdi i pravično suđenje pred nepristrasnim sudom u razumnom roku¹, i na taj način odgovorila novim društvenim vrednostima.

U *Nacionalnoj strategiji reforme pravosuđa* izloženi su izazovi sa kojima se suočava srpsko pravosuđe u okviru četiri ključna načela i odgovarajućih ciljeva. U zasebnom *Akcionom planu* izložene su konkretne aktivnosti koje je neophodno sprovesti da bi se postigli ti ciljevi.

B. KLJUČNA NAČELA

Delotvorno pravosuđe se zasniva na četiri ključna načela: nezavisnost, transparentnost, odgovornost i efikasnost, koja obezbeđuju okvir za uspostavljanje, razvoj i organizovanje pravosudnih institucija. Pravosudni sistem koji može da u potpunosti odgovori interesima i pravima svih građana nastojaće da unapredi ova ključna načela u svakoj fazi razvoja pravosuđa i prava.

Ova Strategija, koja je prvenstveno usredsređena na republički sudski sistem, primenjivaće ova ključna načela u cilju postizanja:

- ▶ Sudskog sistema koji je *nezavisan*;
- ▶ Sudskog sistema koji je *transparentan*;
- ▶ Sudskog sistema koji je *odgovoran* i
- ▶ Sudskog sistema koji je *efikasan*.

Kroz primenu ovih načela Strategija će omogućiti Republici Srbiji da lakše sprovede proces pridruživanja Evropskoj uniji poštujući standarde i norme obavljanja pravosudnih funkcija sadržane u relevantnim dokumentima međunarodne zajednice².

V. CILJ STRATEGIJE

Uspostavljanjem vladavine prava i pravne sigurnosti vratiti poverenje građana u pravosudni sistem Republike Srbije.

II. SPROVOĐENJE

A. NOVI USTAVNI I ZAKONSKI OKVIR

Sadašnje stanje

¹ Evropska konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda

² Evropska povelja o zakonu za sudije (Strazbur, 9 - 10. jul, 1998. god)

Preporuka (94) 12 Komiteta ministara Saveta Evrope o nezavisnosti, efikasnosti i ulozi sudija

Mišljenje br. 1 (2001) Konsultantskog veća evropskih sudija o standardima koji se tiču nezavisnosti pravosuđa i nepremostivosti sudija

Preporuka (2000) 19 Komiteta ministara o ulozi javnog tužilaštva u sistemu krivičnog pravosuđa

Osnovna načela nezavisnosti sudstva UN-a (Rezolucija Generalne skupštine 1985. god)

Mišljenje br. 349/2005 Evropske komisije za demokratiju putem prava o odredbama o pravosuđu u

Nacrtu ustava Republike Srbije

Ustav Republike Srbije iz 1990. godine je nezaobilazna prepreka na putu uspostavljanja vladavine prava kao vrhovne vrednosti ustavnog poretka. Iako je Ustav proklamovao načelo podele vlasti kao oblik njene organizacije, umesto ideološke floskule o jedinstvu narodne vlasti, zatim izveo iz ove podele načelo nezavisnosti i samostalnosti sudske vlasti kao načelo njene institucionalne nezavisnosti a stalnost sudske funkcije kao načelo individualne nezavisnosti sudija koje vrše sudsku vlast, dalje od ovih načela, na žalost, nije otišao. Činjenica da nedostaje konzistentan, sveobuhvatan zaokružen i dosledno razrađen sistem neophodnih ustavnih načela o garancijama nezavisnosti sudske vlasti i sudija pokazuje da u stvari cilj ustavotvorca nije bio uspostavljanje nezavisne sudske vlasti. Prava namera ovakvog ustavnog određenja sudske vlasti kao zavisne i nesamostalne, sadržan je u ideji očuvanja filozofije i ideologije zatečenog političkog i državno pravnog sistema. Posledice ovakvog ustavnog rešenja su i danas prisutne. Sudska vlast, koja je i inače institucionalno najslabija grana vlasti, bez ustavnih garancija samostalnosti i nezavisnosti uspostavljena je kao nezaštićena grana vlasti, lako podložna i otvorena za neprimerene uticaje. Vršenje sudske vlasti pod ovakvim okolnostima neminovno je dovelo do potpunog urušavanja ugleda sudske vlasti kao državne institucije. Poverenje građana u ovakvu sudsku vlast je slabo. Tužilaštvo, pravobranilaštvo i advokatura kao delovi pravosudnog sistema su neminovno podelile sudbinu sudske vlasti jer su po prirodi funkcija koje obavljaju za nju vezane.

Može se zaključiti da je ustav ostao čuvar prevaziđenog političko-pravnog uređenja koje je došlo u oštar sukob sa novim društvenim odnosima zasnovanim na sasvim drugačijim načelima, principima i vrednostima. Ustavna načela starog Ustava se ne mogu više kompenzovati novim, savremenim zakonima.

Pravosudni sistem u novom Ustavu

Ustavna načela položaja sudske vlasti i celog pravosudnog sistema u novom Ustavu moraju izraziti potpuno nove državno-pravne, političke i ekonomske potrebe. Ona moraju pružiti sudskoj vlasti jasne i nesumnjive garancije institucionalne i individualne nezavisnosti i samostalnosti. Samo takvo ustavno uređenje sudske vlasti može joj dati priliku da bude garant vladavine prava kao pretpostavke pravne države. Državi koja pretenduje da bude pravna, organizovana na ustavnom načelu podele vlasti, neophodni su nezavisni sudovi i nezavisne i samostalne sudije. S jedne strane zbog potrebe uspostavljanja neophodne ravnoteže između druge dve grane vlasti i sprečavanja da se jedna vlast nametne drugoj i s druge strane zbog zaštite individualnih sloboda i prava građana.

Novi ustav mora da utvrdi i garantuje nezavisnost i samostalnost sudske vlasti uz uvažavanje načela podele vlasti koja se zasniva na ravnoteži i međusobnoj kontroli tri vlasti.

Institucionalna nezavisnost mora biti obezbeđena uspostavljanjem novog pravosudnog organa kao ustavne kategorije. Osnivanje, nadležnost, organizacija, sastav i mandat ovog organa moraju biti predmet ustavne materije.

Individualnu nezavisnost sudija garantovaće novi pravosudni organ tako što će imati isključivu nadležnost da odlučuje o konačnom izboru nakon izbora sudija na određeno vreme, zatim o napredovanju, odgovornosti, razrešenju, materijalnom položaju, stalnosti, nepremostivosti, imunitetu i edukaciji.

Novi zakonski okvir mora se oslanjati na ustavna načela kako bi se ista u potpunosti realizovala.

Osnovna ustavna načela trebalo bi da garantuju:

- vladavinu prava kao vrhovnu vrednost Ustava;
- da uređenje vlasti počiva na podeli vlasti na: zakonodavnu, izvršnu i sudsku, te da se njihov odnos zasniva na međusobnoj ravnoteži i kontroli;
- da sudsku vlast vrše sudovi koji garantuju vladavinu prava, i da sudska vlast ima isključivo pravo da primenjuje pravdu na osnovu Ustava i zakona;
- da je Visoki savet sudstva garant institucionalne i individualne nezavisnosti i samostalnosti sudova i sudija i da je osnivanje, nadležnost, odlučivanje i sastav Saveta ustavna kategorija;
- da su sudovi i sudije nezavisni i samostalni u sprovođenju pravde i potčinjeni samo Ustavu i zakonu;
- da se u skladu sa načelom podele vlasti i parlamentarne odgovornosti Ministarstva pravde, uspostavi optimalan odnos nadležnosti Ministarstva pravde i Visokog saveta sudstva, kao institucija koje su odgovorne za funkcionisanje pravosudnog sistema;
- da sudski sistem Republike Srbije sačinjavaju: Vrhovni kasacioni sud, apelacioni, viši i osnovni sudovi;
- da se Vrhovni kasacioni sud osniva kao novi najviši sud u Republici.
- da se radi rešavanja upravnih, privrednih, prekršajnih ili drugih sporova osnivaju specijalizovani sudovi u skladu sa zakonom;
- da je javno tužilaštvo samostalni državni organ koji goni učinioce krivičnih i drugih zakonom određenih kažnjivih dela i ulaže vanredna pravna sredstva radi zaštite ustavnosti i zakonitosti;
- da se advokatura i javno beležništvo ustanovljavaju kao ustavne kategorije.

B. ORGANI ZA SPROVOĐENJE

Odgovornost za realizaciju ciljeva i aktivnosti predviđenih Strategijom reforme pravosuđa i Akcionim planom biće poverena desetočlanoj Komisiji za sprovođenje strategije.

Sastav Komisije činiće predstavnici svih relevantnih pravosudnih institucija. Predstavnik Ministarstva pravde predložiće ministar, predstavnik Vrhovnog suda predložiće predsednik suda, predstavnik Odbora za pravosuđe Skupštine Srbije predložiće predsednik Odbora, predstavnik Republičkog tužilaštva predložiće Republički tužilac, predstavnik Društva sudija predložiće Upravni odbor, predstavnik Društva tužilaca predložiće Upravni odbor,

predstavnik advokature predložiće Upravni odbor Advokatske komore Srbije, predstavnik Pravosudnog centra predložiće Upravni odbor, predstavnik Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu predložiće dekan. Pored predstavnika pravosudnih institucija, u Komisiji će biti i predstavnik Ministarstva finansija Republike Srbije, koji će biti spona i garant održivosti sprovođenja Strategije u skladu sa mogućnostima budžeta Republike Srbije.

Na osnovu predloga, **Vlada** Republike Srbije će **imenovati** članove Komisije na period od dve godine sa mogućnošću produženja mandata. Komisija će u okviru svojih nadležnosti formirati posebne radne grupe koje će biti zadužene za sprovođenje pojedinačnih načela i ciljeva Strategije.

Ministarstvo pravde, Visoki savet sudstva i Odbor za pravosuđe Narodne Skupštine, vršiće nadzor nad reformama predstavljenim u ovoj Strategiji. Ukoliko se ukaže potreba, Ministarstvo pravde i Visoki savet sudstva će obezbediti smernice i uputstva Komisiji za posebne aspekte sprovođenja Strategije.

Do donošenja Odluke o formiranju Komisije za sprovođenje Strategije i formalnog imenovanja njenih članova, nadležnosti i funkciju Komisije za sprovođenje Strategije vršiće postojeća Komisija za reformu pravosuđa.

Podršku radu Komisija pružaće Sekretarijat za sprovođenje Strategije. Sekretarijat će biti oformljen nakon što Vlada Republike Srbije usvoji Nacrt strategije. Osnivanje, upravljanje i nadzor nad radom Sekretarijata biće u nadležnosti Komisije za sprovođenje Strategije.

Sekretarijat će kao administrativno-tehnička podrška Komisije, izvršavati odluke Komisije tako što će:

- pripremati predloge preporuka i odluka na osnovu izveštaja radnih grupa,
- koordinirati rad radnih grupa za sprovođenje osnovnih ciljeva Strategije,
- koordinirati rad radnih grupa za sprovođenje osnovnih ciljeva Strategije,
- prikupljati statističke podatke potrebne za donošenje strateških odluka,
- obezbeđivati uporedne analize i međunarodne preporuke neophodne za implementaciju u pravni sistem Republike Srbije, radi harmonizacije propisa za pridruživanje Evropskoj uniji i
- sve ostale poslove koje mu Komisija odredi, neophodne za sprovođenje Strategije.

Po osnivanju Administrativne kancelarije kapaciteti i osoblje Sekretarijata postaće integralni deo Kancelarije.

Svaka tri meseca Sekretarijat za sprovođenje Strategije obaveštavaće ministra pravde i predsednika Visokog saveta sudstva u pisanoj formi o napretku sprovođenja i tekućim pitanjima. Svakih šest meseci, Sekretarijat ima obavezu da informiše Predsednika Vlade i Odbor za pravosuđe Narodne skupštine Srbije, u pisanoj formi, o postignutom napretku i tekućim pitanjima. Na kraju svake godine Sekretarijat će podnositi izveštaj Narodnoj skupštini Srbije o sprovođenju Strategije.

V. MATERIJALNA/FINANSIJSKA ODRŽIVOST

Reforma pravosuđa je dugotrajan i kompleksan proces koji pored izmena ustavnog i zakonskog okvira zahteva i značajna finansijska sredstva za niz strukturnih i organizacionih promena.

Kako bi se obezbedilo održivo i uspešno sprovođenje Strategije, država Srbija će u okviru raspoloživih resursa, obezbediti potrebne materijalne pretpostavke i finansijska sredstva za ciljeve i aktivnosti predviđene ovom Strategijom.

Veliki značaj za sprovođenje ove Strategije predstavljaju i podrška međunarodne zajednice, a posebno Evropske Komisije, Saveta Evrope, Svetske Banke i drugih međunarodnih i regionalnih organizacija i vladinih agencija, koje su i do sada svesrdno pomagale reformске procese u Srbiji.

III. ORGANIZACIJA STRATEGIJE

A. OBLASTI KOJE STRATEGIJA REFORME PRAVOSUĐA OBUHVATA

Najveći deo Strategije posvećen je reformi sudstva Republike Srbije. Strategija se bavi, mada u manjem obimu, i ostalim delovima pravosudnog sistema: Ministarstvom pravde, tužilaštvom, izvršenjem zavodskih sankcija, i nezavisnim pravosudnim profesijama.

Okvir Strategije za reformu pravosuđa, koji je predstavljen u odeljku IV, u kratkim crtama predstavlja osnovne ciljeve i rezultate koji su neophodni da bi se postigao moderni i efikasni sudski sistem. Osnovni reformski ciljevi za ostale institucije pravosudnog sistema, uključujući Ministarstvo pravde, tužioce, pravosudne profesije i sistem za izvršenje zavodskih sankcija, obuhvaćeni su Odeljkom V.

Odeljak VI bavi se standardima rezultata rada kojima će se meriti napredak u reformi pravosuđa. U posebnom Akcionom planu detaljno su dati posebni vremenski okviri, subjekti i procenjeni troškovi sprovođenja koji se odnose na pojedinačne ciljeve definisane u Strategiji.

IV. OKVIR REFORME PRAVOSUĐA

A. PREGLED

Okvir reforme pravosuđa Republike Srbije sadrži 12 osnovnih ciljeva reforme. Svako od ključnih načela sadrži po tri cilja. Pojedinačno i zajedno, ovi reformski ciljevi i sa njima povezani projekti se bave rešavanjem glavnih izazova sa kojima se pravosuđe danas suočava.

Okvir reforme pravosuđa prikazan je u tabeli u nastavku, a detaljno opisan u narednim poglavljima. Svaki od ciljeva predstavljen je kratkim opisom sadašnjeg stanja, vizijom za novo pravosuđe, i osnovnim koracima za postizanje reforme.

Inicijative su grupisane prema **kratkoročnim** (2006-2007), **srednjoročnim** (2008-2009) i **dugoročnim** (2010-2011) rokovima sprovođenja.

OKVIR REFORME PRAVOSUDA

NEZAVISNOST	TRANSPARENTNOST	ODGOVORNOST	EFIKASNOST
Nezavisno upravljanje	Otvoreni proces izbora, napredovanja, odgovornosti i prestanka sudijske funkcije	Jasni standardi za ocenu uspešnosti vršenja sudijske funkcije i rezultata rada	Bolji pristup pravosuđu
Nezavistan budžetski organ	Odgovarajući pristup informacijama iz sudskih evidencija i postupaka	Delotvorno upravljanje predmetima	Standardizovani sistem obuke i stručnog usavršavanja zaposlenih
Nezavisno utvrđivanje opšteg okvira i unutrašnjeg uređenja i rada sudova	Unapređeni odnos sa javnošću i učešće javnosti	Delotvorno korišćenje resursa u sudstvu i tužilaštvu	Moderna mreža sudova

B. NEZAVISNI SUDSKI SISTEM

1. Nezavisno upravljanje

Sadašnje stanje: Rukovođenje sudskim sistemom Srbije u ovom trenutku vrše: Ministarstvo pravde, predsednik Vrhovnog suda; predsednici različitih sudova; Visoki savet pravosuđa; Veliko personalno veće i Nadzorni odbor, čije se uloge delimično preklapaju. Pravosudnom sistemu nedostaje jedinstven i nezavistan okvir rukovođenja koji omogućava adekvatnu upravu, manji stepen zavisnosti od Ministarstva pravde i bolje funkcionisanje sudova.

Vizija za novo pravosuđe: U skladu sa načelom nezavisnosti, odgovornost za upravljanje sudskim sistemom u najvećoj meri preuzima Visoki savet sudstva, zadržavajući u Ministarstvu pravde neophodne nadležnosti u ovoj oblasti, u skladu sa principom parlamentarne odgovornosti Ministarstva pravde za funkcionisanje sudskog sistema u delu koji se ne odnosi na vršenje sudijske vlasti, da bi se obezbedio ustavni princip ravnoteže i međusobne kontrole zakonodavne, izvršne i sudske vlasti.

Visoki savet sudstva je ustavna kategorija. Visoki savet sudstva je garant nezavisnosti i samostalnosti sudova i sudija, i predstavlja rukovodeći i nadzorni organ sudskog sistema. Visoki savet sudstva ima odlučujuću ulogu u procesu izbora, napredovanja, odgovornosti, materijalnog položaja, i prestanka sudijske funkcije. Takođe ima nadležnosti u pogledu ljudskih resursa, organizacije i nadzora, budžeta, merenja rezultata, opšteg okvira i unutrašnjeg uređenja i rada sudova i strateškog planiranja.

Visoki savet sudstva se sastoji od 11 članova. Sudije sa stalnom sudijskom funkcijom biraju šest članova Saveta iz svojih redova. Predsednik Odbora za pravosuđe Skupštine Srbije, ministar pravde i predsednik Vrhovnog kasacionog suda su članovi Saveta po funkciji. Skupština bira dva predstavnika Saveta iz redova uglednih, afirmisanih pravnika sa najmanje 15 godina iskustva. Predsednik Saveta biće predsednik Vrhovnog kasacionog suda, a njegov zamenik jedan od članova iz redova sudija. Svaki član Saveta imaće svog zamenika. Mandat članova Visokog saveta sudstva trajeće 5 godina, osim za članove po funkciji. Predsednici sudova ne mogu biti izabrani članovi Saveta. Odluke Saveta se donose prostom većinom, osim odluka o izboru, napredovanju, premeštaju, odgovornosti, materijalnom položaju i

prestanku sudijske funkcije za koje je potrebno najmanje 8 glasova članova Visokog saveta sudstva. Odluka Visokog saveta sudstva je podložna žalbi po kojoj, u zakonom propisanoj proceduri, odlučuje Ustavni sud Srbije.

Visoki savet sudstva ima funkcionalnu vezu sa Ministarstvom pravde u određenim segmentima svog rada, što podrazumeva međusobno informisanje, pripremu predloga za odluke koje se moraju doneti zajednički i pripremu predloga za odluke koje mora doneti samo Ministarstvo.

Visoki savet sudstva ima Administrativnu kancelariju za sprovođenje poslova iz svoje nadležnosti. Administrativna kancelarija je organizaciono odvojena od Ministarstva pravde i Vrhovnog kasacionog suda. Direktor Administrativne kancelarije odgovara Visokom savetu sudstva za svoj rad. Sve pojedinosti vezane za novu strukturu i nadležnosti urediće posebni zakon.

Kratkoročne reforme 2006-2007.	Srednjoročne reforme 2008-2009.	Dugoročne reforme 2010-2011.
Sastav Visokog saveta sudstva, mandat, organizacija i procedure rada utvrđuju se zakonom	Novi članovi Visokog saveta sudstva su izabrani. Pripremaju se i donose dodatni podzakonski akti i Pravilnik o radu	Visoki savet sudstva obavlja svoje nadležnosti
Administrativna kancelarija pod Visokim savetom sudstva osniva se zakonom, i formuliše se plan za strukturu i kadrove	Osnovne službe Administrativna kancelarije su uspostavljene i počinju da funkcionišu	Administrativna kancelarija je potpuno u funkciji

2. Nezavisni budžetski organ

Sadašnje stanje: Brojne su primedbe da iako sudovi danas imaju izvestan stepen uticaja na proces izrade budžeta, Ministarstvo finansija, pre svega, uz učešće Ministarstva pravde, ima ključnu ulogu u definisanju i raspodeli budžeta. Pravosuđe pogrešno ocenjuje kapacitet resursa za javnu potrošnju u Republici Srbiji, ne shvatajući da je teško obezbediti dovoljno sredstava za sve potrebe i prioritete sudskog sistema. Naročito ako je taj sistem sa neracionalnom sudskom mrežom i glomaznom sudskom administracijom zbog čega je Ministarstvo pravde u teškom položaju prilikom pregovora o sudskom budžetu, a posebno prilikom raspodele sredstava odobrenih Zakonom o budžetu. Savremena rešenja upravljanja pravosudnim budžetom, budžetska ovlašćenja prenose na one koji imaju najviše informacija i koji su najsvesniji konfliktnih zahteva i operativnih prioriteta, a to su sami sudovi, kako bi se racionalizovao utrošak sredstava, i razvio stepen odgovornosti kod budžetskih korisnika.

Vizija za novo pravosuđe: Postizanje nezavisnosti sudstva podrazumeva i uvođenje nezavisnog sudskog budžeta, ali tek po uspostavljanju infrastrukture i kapaciteta za adekvatno planiranje i delotvorno finansijsko upravljanje u okviru pravosuđa. Dok se ne uspostave puni kapaciteti za nezavisno finansijsko upravljanje, prelazni budžetski model u kome će Visoki savet sudstva dostavljati integrisani sudski budžet Ministarstvu pravde, i u kome će se unaprediti konsultativni proces sa predstavnicima pravosuđa, predstavljaće prelazno rešenje i pripremu za buduće izazove. U prelaznom modelu Ministarstvo pravde će i dalje predstavljati pravosuđe u pregovorima sa Ministarstvom finansija dok budžetska ovlašćenja ne budu u

potpunosti preneti na pravosuđe u 2011. godini, i dok Visoki savet sudstva ne bude osposobljen i ovlašćen da utvrđuje, odobrava i raspodeljuje budžet za pravosudni sistem, zajedno sa Trezorom Republike i Ministarstvom finansija. Administrativna kancelarija će imati značajnu ulogu u podršci Visokom savetu sudstva u preuzimanju ovog obimnog posla, a Zakonom o budžetu Republike Srbije Skupština će konačno odobravati nezavisni sudski budžet na osnovu potreba i mogućnosti. Država će se postarati da obezbedi da sudije imaju sva sredstva neophodna za pravilno obavljanje njihovih dužnosti, a plate i materijalni položaj sudija će se u najkraćem mogućem roku utvrđivati tako da omoguće zaštitu sudija od bilo kakvih pritisaka na odlučivanje.

Kratkoročne reforme 2006-2007.	Srednjoročne reforme 2008-2009.	Dugoročne reforme 2010-2011.
Formuliše se i usvaja plan za prelazni proces utvrđivanja budžeta uz podršku Visokog saveta sudstva i Administrativne kancelarije i pripremaju potrebne zakonske izmene	Visoki savet sudstva preuzima ovlašćenja za pripremu budžeta za pravosuđe i Administrativna kancelarija priprema integrisani budžet za Ministarstvo pravde Unapređuju se kapaciteti za dalji transfer odgovornosti i zakonske izmene	Visoki savet sudstva preuzima puna ovlašćenja za budžet pravosuđa 01. januara 2011. godine i Administrativna kancelarija je osposobljena da podržava i sprovodi novi proces

3. Nezavisno utvrđivanje opšteg okvira i unutrašnjeg uređenja i rada sudova

Sadašnje stanje: Ovlašćenja za utvrđivanje opšteg okvira i unutrašnjeg uređenja i rada sudova u velikoj meri pripadaju Ministarstvu pravde što ograničava mogućnost sudova da rešavaju slabosti u svom radu i da ih otklone, a istovremeno predstavlja opravdanje sudovima za lošu situaciju u pravosuđu. Ministarstvo pravde je sada nadležno za utvrđivanje pravila rada sudske uprave regulisanih sudskim poslovnikom, i nadzor nad sprovođenjem istog u skladu sa standardima efikasnosti i pritužbama građana. Sa druge strane nadzor nad posebnim oblastima pravosuđa poveren je određenom broju pravosudnih organa, uključujući Visoki savet pravosuđa, Veliko personalno veće i Nadzorni odbor.

Vizija za novo pravosuđe: Pravosudni sistem će imati ovlašćenja da utvrđuje opšti okvir i unutrašnje uređenje i rad sudova preko Visokog saveta sudstva. Kada novim zakonom optimalan nivo nadležnosti bude prenet sa Ministarstva pravde na Visoki savet sudstva, Visoki savet sudstva će nadgledati sprovođenje administrativne uprave iz poslovnika i dalje unapređivati delotvornost upravljanja predmetima i rezultate rada sudova, zajedno sa predsednicima sudova i učešćem Ministarstva pravde u skladu sa zakonom. Uz podršku nove Administrativne kancelarije Visoki savet sudstva će imati kapacitete za integrisano upravljanje pravosuđem, u skladu sa obimom nadležnosti propisanih zakonom, preuzimajući odgovornosti Velikog personalnog veća i Nadzornog odbora.

U političkom sistemu podele vlasti, a radi zaštite interesa građana Srbije i ostvarivanja principa parlamentarne odgovornosti Ministarstva pravde za funkcionisanje pravosuđa, Ministarstvo će biti funkcionalno vezano za Visoki savet sudstva, zadržavajući na taj način

mogućnost da reaguje na uočene nedostatke u funkcionisanju pravosudnog sistema, što će detaljno biti uređeno zakonom.

Kratkoročne reforme 2006-2007.	Srednjoročne reforme 2008-2009.	Dugoročne reforme 2010-2011.
Visoki savet sudstva određuje se kao budući organ za utvrđivanje pravila rada u pravosuđu i preuzima deo nadležnosti	Visoki savet sudstva u potpunosti preuzima ovlašćenje za utvrđivanje pravila rada u pravosuđu	Visoki savet sudstva radi u skladu sa najboljom uporednom praksom
Formuliše se plan i usvoja zakonski okvir za integrisanje nadležnosti Velikog personalnog veća i Nadzornog odbora na Visoki savet sudstva	Visoki savet sudstva donosi sve odluke vezane za sudsku upravu	Visoki savet sudstva radi u skladu sa najboljom uporednom praksom

V. TRANSPARENTNI PRAVOSUDNI SISTEM

1. Otvoreni proces izbora, napredovanja, odgovornosti i prestanka sudijske funkcije

Sadašnje stanje: Dosadašnja praksa izbora sudija i tužilaca je pokazala da su izbori bili često podložni političkim pritiscima i ličnim uticajima. Sudije i tužioci koji su se opirali političkim pritiscima i zastrašivanjima su bili podvrgnuti disciplinskim postupcima ili razrešavani funkcija. Formiranjem Visokog saveta pravosuđa i Velikog personalnog veća ovi problemi su značajno umanjeni, ali pošto je proces predlaganja, izbora, napredovanja i razrešavanja sudija ograničen Ustavnim rešenjem i ima nedostatak otvorenosti postupka izbora, ne može se u potpunosti isključiti mogućnost za mešanje politike i ličnih uticaja prilikom konačnog izbora sudija od strane Narodne skupštine Republike Srbije, niti kolegijalno manipulisanje kod postupka razrešenja. Pogotovo kada ne postoje sistematski kriterijumi koji propisuju uslove za izbor budućih sudija, praćenje i ocenu rada stalnih sudija, niti jasna pravila i propisi o razrešenju.

Vizija za novo pravosuđe: Proces imenovanja i izbora sudija mora biti u funkciji institucionalne i individualne nezavisnosti sudskog sistema. Novi Ustav mora da utvrdi i garantuje nezavisnost i samostalnost sudija. Individualnu nezavisnost sudija garantovaće Visoki savet sudstva kao novi sudski organ u Ustavnom sistemu Republike Srbije.

Visoki savet sudstva će imati isključivu nadležnost da Narodnoj skupštini Republike Srbije predlaže kandidate **za prvi izbor** na sudijsku funkciju. Preložene kandidate Narodna skupština bira na određeno vreme od tri godine. Po isteku ovog perioda Visoki savet sudstva u zakonski propisanoj proceduri **donosi odluku o stalnom imenovanju na sudijsku funkciju,**

a odluku deklarativno potvrđuje predsednik Narodne skupštine, pred kojim izabrane sudije polažu zakletvu, nakon čega stupaju na sudijsku funkciju.

Predsednike sudova biraće Narodna skupština na predlog Visokog saveta sudstva, po postupku koji će biti uređen posebnim zakonom.

Nakon formiranja Nacionalnog instituta za obuku u pravosuđu, uspešno položeni završni ispit na ovom Institutu postaće vrlo cenjen kriterijum za izbor na sudijsku funkciju. Visoki savet sudstva će razviti precizne kriterijume za novi način predlaganja, izbora, napredovanja, odgovornosti i prestanka sudijske funkcije.

Donošenjem novog Ustava, odnosno zakonskog okvira, formiraće se nova mreža sudova sa izmenjenim nadležnostima i optimalnim brojem potrebnih sudija, u skladu sa potrebama i jasno merljivim standardima i kriterijumima, koje će utvrditi Visoki savet sudstva. Neminovno je da na osnovu ovih standarda i kriterijuma sam sudski sistem obezbedi da najbolje i najuglednije sudije ili pravnici budu izabrani za vršenje sudijske funkcije. Takođe da najsposobniji i najodgovorniji napreduju u više sudove u skladu sa svojim znanjem i sposobnostima, oni koji su u okviru proseka ostanu u sudovima istog ranga, a oni koji ne ispunjavaju ni minimum kriterijuma i standarda ne budu izabrani.

Ovaj postupak biće bliže uređen posebnim zakonom, i sproveden od strane Visokog saveta sudstva, po pribavljenom mišljenju Odbora za pravosuđe Narodne skupštine Republike Srbije, koje neće biti obavezujuće.

Kratkoročne reforme 2006-2007.	Srednjoročne reforme 2008-2009.	Dugoročne reforme 2010-2011.
Pripremljen zakonski okvir za novu strukturu izbora, unapređenja, odgovornosti i razrešenja	Visoki savet sudstva zamenjuje Veliko personalno veće i Skupštinu u oblasti odgovornosti i razrešenja	Visoki savet sudstva preuzima punu odgovornost za izbor, unapređenje, odgovornost i razrešenje
Odobreni novi kriterijumi za izbor sudija u nove sudove, napredovanje, odgovornost i razrešenje	Priprema se zakonski okvir koji predviđa dopunu kriterijuma za izbor i napredovanje u skladu sa osnivanjem Nacionalnog instituta za obuku	Izrađeni i usvojeni novi kriterijumi za izbor i napredovanje sudija koji uvažavaju inicijalnu i trajnu obuku

2. Odgovarajući pristup informacijama iz sudskih postupaka

Sadašnje stanje: Pristup evidenciji o predmetima je ograničen na stranke u postupku, advokate i uski krug drugih lica. Ograničeni pristup štiti privatnost stranaka ali istovremeno ograničava pristup javnosti i medija postupcima pred državnim organima. Zbog ograničenog pristupa informacijama o sudskim postupcima, javnosti je veoma teško da razume sudske procese, a medijima da o njima objektivno izveštavaju. Postoji praksa javnog komentaranja tekućih predmeta i manipulacija podacima iz predmeta radi postizanja političkih poena. Pravi pristup javnosti podacima iz predmeta nesporno je važna društvena vrednost.

Vizija za novo pravosuđe: Javnosti će biti omogućen pristup informacijama o predmetima uz čuvanje privatnosti stranaka u postupku da bi se otvorenim pristupom postigla objektivna slika o sudovima, sudijama i sudskim postupcima u očima javnosti. Automatizovani sistemi u sudovima dostupni građanima će naročito poboljšati pristup javnosti podacima iz predmeta.

Smanjiće se mogućnost dezinformisanja javnosti i netačno izveštavanje medija čime će se kod javnosti postići bolje razumevanje i veće poverenje u pravosuđe. Nužna pretpostavka je i profesionalniji odnos medija i edukacija novinara koji prate oblast pravosuđa.

Kratkoročne reforme 2006-2007.	Srednjoročne reforme 2008-2009.	Dugoročne reforme 2010-2011.
Postojeća pravila i procedure pristupa informacijama o sudskim postupcima se revidiraju i utvrđuju se glavni nedostaci	Sudska pravila i procedure se revidiraju da bi se unapredio pristup javnosti sudskim postupcima	Nezavisnom anketom se utvrđuju dodatne reforme za podršku većeg pristupa javnosti informacijama o sudskim postupcima
Odluke Vrhovnog suda se skeniraju i unose u bazu podataka a pristup se omogućuje sudijama, medijima i javnosti	Baza podataka Vrhovnog suda se instalira za pravne fakultete i javne biblioteke	Odluke apelacionih sudova se dodaju u bazu podataka, i instaliraju se dodatna mesta javnog pristupa

3. Bolji aktivni odnos sa javnošću i veće učešće javnosti

Sadašnje stanje: Postoje brojne pritužbe na rad sudova. Između opšte javnosti i pripadnika samog pravosuđa, postoje razlike u razumevanju suštine procesa u pravosuđu. Takođe, postoji pogrešna identifikacija odgovornosti Ministarstva pravde za stanje u svim organima pravosudnog sistema. Mnogi građani ne razumeju u potpunosti funkcionisanje pravosudnog sistema u demokratskom društvu. To ima za posledicu da građani nevoljno koriste sudove da bi ostvarili pravnu zaštitu za povredu osnovnih prava i sloboda.

Vizija za novo pravosuđe: Shvatajući da snaga i vitalnost pravosudnog sistema zavisi od građana koji razumeju i podržavaju njegovu ulogu, pravosudni sistem će na proaktivan način pristupiti obrazovanju javnosti i medija, tako da oni razumeju kakva je njegova uloga i koje su njegove funkcije, i da tako promeni lošu sliku koju mnogi imaju o sudijama i institucijama pravosuđa. Osnivanje kancelarija za odnose sa javnošću pri Visokom savetu sudstva i sudovima će obezbediti proaktivnije komuniciranje sa javnošću i medijima. Visoki savet sudstva, a vremenom svi niži sudovi, koristiće automatizovani sistem da pažljivo prate i odgovaraju na pritužbe građana.

Kratkoročne reforme 2006-2007.	Srednjoročne reforme 2008-2009.	Dugoročne reforme 2010-2011.
Osniva se Kancelarija za odnose sa javnošću i Informacioni pult u Visokom savetu sudstva	Osnivaju se Kancelarije za odnose sa javnošću i Informacioni pultovi u Vrhovnom kasacionom sudu i odabranim sudovima	Svi sudovi imaju Kancelarije za odnose sa javnošću i Informacione pultove
Uspostavlja se jedinstveni mehanizam za beleženje svih pritužbi na pravosudni sistem	Pritužbe na pravosudni sistem se prikupljaju i analiziraju u kratkom godišnjem izveštaju	Godišnji izveštaj Visokog saveta sudstva obuhvata kratki godišnji izveštaj o pritužbama građana

G. ODGOVORNI PRAVOSUDNI SISTEM

1. Jasni standardi za ocenu uspešnosti vršenja sudijske funkcije i rezultata rada

Sadašnje stanje: Ni Ministarstvo pravde ni sudovi nemaju mogućnosti da precizno procene sudijsku produktivnost i rezultate rada u pravosuđu. Zbog nepostojanja jedinstvenih standarda i redovno ažuriranih statističkih informacija bilo na nivou sistema ili na nivou pojedinačnih sudova, vodeći ljudi u pravosuđu ne mogu da adekvatno analiziraju rezultate rada pravosudnog sistema ili sudija koji rade u pojedinačnim sudovima, što onemogućava efikasnu kontrolu sudske vlasti.

Vizija za novo pravosuđe: Ministarstvo pravde i Visoki savet sudstva će vršiti nadzor nad redefinisanjem procesa, metodologije i standarda pripreme i prenosa statističkih podataka o efikasnosti sudova i sudija kako bi se postigao najviši mogući nivo tačnosti i doslednosti i uskladili sa najboljim praksama koje je utvrdio Savet Evrope i druga međunarodna tela. Posebno, uvešće se sistem koji omogućava praćenje produktivnosti rada u čitavom sistemu i rezultata rada pojedinačnih sudija od strane predsednika sudova. Razvojem informacionih tehnologija će se omogućiti dnevno praćenje stanja ažurnosti sudija i sudova.

Kratkoročne reforme 2006-2007.	Srednjoročne reforme 2008-2009.	Dugoročne reforme 2010-2011.
Visoki savet sudstva preispituje kriterijume za ocenu sudijskih rezultata rada i određuje nove kriterijume	Visoki savet sudstva preuzima od Velikog personalnog veća preostalu nadležnost za ocenjivanje rezultata rada sudija	Sve sudije odgovaraju na osnovu revidiranih standarda sudijske produktivnosti sa redovnom ocenom rezultata rada
Testira se automatski sistem podataka o rezultatima rada sudija u trgovinskim sudovima i sudovima opšte nadležnosti	Počinje da funkcioniše jedinstveni sistem prikupljanja podataka u svim sudovima, uz obuku za zaposlene u sudovima	Nacionalni sistem podataka o rezultatima rada sudija je u potpunosti u funkciji

2. Delotvorno upravljanje predmetima

Sadašnje stanje: Većina sudija i zaposlenih u pravosuđu nije imala obuku za efikasno postupanje i upravljanje predmetima. Ograničavajući faktor su i pravila i procedure koje zahtevaju od sudija da provedu veliki deo vremena baveći se administrativnim pitanjima, čime se njihovo vreme i stručnost preusmeravaju na pitanja koja nisu sudijska i što direktno doprinosi velikom broju nerešenih predmeta u sudovima u Republici. Način zakazivanja otežava efikasno procesuiranje slučajeva i predstavlja smetnju stranama u sporu, a postojeći sistemi upravljanja predmetima su zasnovani skoro isključivo na vremenski i radno intenzivnoj praksi prikupljanja i upisa, koja je neefikasna, skupa i smanjuje kako transparentnost tako i povratne informacije.

Vizija za novo pravosuđe: Pomoću automatizacije upravljanja predmetima, revidiranog procesa zakazivanja i novih profesionalnih radnih mesta, predsednici sudova i sudije imaće više vremena da se koncentrišu na sudijske dužnosti. Administrativne zadatke će obavljati sve profesionalniji kadar u sudskoj upravi. Svi sudovi će ojačati administrativne kapacitete upotrebom informacionih tehnologija, a pre svega u automatizaciji obrade predmeta.

Upravljanja predmetima i informatička modernizacija dovešće do veće efikasnosti i transparentnosti sudske uprave, posebno nakon uvođenja integrisanog softvera u okviru Administrativne kancelarije koji će omogućiti izradu preciznih statističkih izveštaja o radu pojedinačnih sudova i broju zaostalih predmeta.

Kratkoročne reforme 2006-2007.	Srednjoročne reforme 2008-2009.	Dugoročne reforme 2010-2011.
Identifikovana i predložena nova profesionalna radna mesta u sudskoj administraciji	Kreirana nova profesionalna radna mesta u sudskoj administraciji	Sudovi kadrovski popunjeni novim službenicima sudske administracije
Predlažu se izmene u zakazivanju pretresa i ročišta da bi se smanjilo prosečno trajanje predmeta	Primenjuje se novi sistem zakazivanja pretresa i ročišta u odabranim sudovima	Novi sistem zakazivanja pretresa i ročišta se primenjuje u svim sudovima
Trgovinski sudovi razvijaju automatizovan sistem upravljanja predmetima	Automatizovan sistem upravljanja predmetima instaliran u odabranim trgovinskim sudovima	Trgovinski sudovi završavaju punu automatizaciju i integraciju sistema
Odabrani opštinski i okružni sudovi modernizuju svoje interne informacione sisteme	Sudovi opšte nadležnosti automatizuju svoje procese upravljanja predmetima i integrišu svoje mreže	Započinje skeniranje ključne dokumentacije iz predmeta kao početni korak ka elektronskom upravljanju predmetima
Predlaže se plan za prenos odgovornosti za uručenje pismena i na privatni sektor	Započinje prenos ovlašćenja za uručenje pismena i na privatni sektor	Odgovornost za uručenje pismena preneti na privatni sektor
Trgovinski sudovi sprovedu studiju o broju predmeta po sudiji, tačnije utvrđujući potrebe za kadrovima	Izmena nivoa broja zaposlenih u trgovinskim i delu sudova opšte nadležnosti na osnovu rezultata studije o potrebnom broju zaposlenih prema obimu posla, uvođenje integralnog softvera u AK za statističko izveštavanje o radu sudova uz pomoć međunarodne zajednice	Izmena nivoa broja zaposlenih u sudovima opšte nadležnosti na osnovu rezultata studije o potrebnom broju zaposlenih prema obimu posla, i rezultata statističkih izveštaja

3. Delotvorno korišćenje sudskih i tužilačkih resursa

Sadašnje stanje: Procesuiranje krivičnih predmeta sledi istražni model u kojem istražne sudije rade zajedno sa policijom i tužilaštvom na sprovođenju krivičnih istraga i prikupljanju dokaza. Ovaj model se uglavnom smatra neefikasnim i predugim zbog toga što zahteva prekomerne sudijske resurse i zbog inferiorne uloge koju dodeljuje tužilaštvu. Pored toga, s obzirom da nije dozvoljena nagodba, procesuiranje krivičnih slučajeva kasni i predmeti se nagomilavaju.

Vizija za novo pravosuđe: Primećujući da su istražni sistemi zamenjeni u nekoliko susednih zemalja efikasnijim i u pogledu potrebnih sredstava manje zahtevnim akuzatornim modelima, i zbog zahteva za pravnom zaštitom u "razumnom roku" kako propisuje član 6 Evropske konvencije o ljudskim pravima, Republika Srbija će postepeno uvesti sistem kojim se ograničava uloga istražnih sudija, tužiocima će preuzeti odgovornost za prikupljanje dokaza da bi se omogućilo efikasnije procesuiranje krivičnih slučajeva. Osim toga, da bi se izašlo na kraj sa zaostalim nerešenim krivičnim slučajevima i kašnjenjima, tužiocima će biti dozvoljeno da primenjuju nagodbe koje bi nadzirali sudovi.

Kratkoročne reforme 2006-2007.	Srednjoročne reforme 2008-2009.	Dugoročne reforme 2010-2011.
Usvaja se novi zakonski okvir i počinje njegova primena, počinje obuka	Istražne sudije i tužioci su preuzeli nove uloge	Istražne sudije i tužioci rade u skladu sa najboljim standardima
Usvojen je novi zakonski okvir da bi se omogućile nagodbe, počinje obuka za primenu novog zakona za sudije, tužioce i advokate	Sudije, tužioci i advokati primenjuju novi zakonski okvir	Krivični postupak u sudovima u republici je ubrzan

D. EFIKASNI PRAVOSUDNI SISTEM

1. Bolji pristup pravosuđu

Sadašnje stanje: Pristup pravosuđu je ograničen oskudnim budžetskim mogućnostima pravne pomoći, lošim zakonskim okvirom i distribucijom informacijama vezanim za zakone i sudove. Uz ograničena državna sredstva za pravosuđe, naponi da se naplate naknade za sudske usluge i da se konsoliduju lokacije na kojima se pružaju usluge može dodatno ograničiti pristup pravosuđu. Rezultat: građani Republike Srbije kojima je najpotrebnija pomoć i pristup pravosuđu često ne dobijaju usluge na adekvatnom nivou i otežana im je dostupnost pravdi u sadašnjem načinu rada pravosudnih organa.

Vizija za novo pravosuđe: U budućnosti, pravosuđe mora stalno da promovise ravnopravan pristup pravosuđu svih, uključujući siromašne građane, putem programa pravne pomoći koji su koncentrisaniji i delotvorniji. Novim zakonom će se uspostaviti celovit sistem pravne pomoći koji će obezbediti delotvorniju pomoć optuženima u parničnim i krivičnim postupcima, i omogućiti standardizovan način utvrđivanja kriterijuma za pružanje pravne pomoći. Sistematizovani programi alternativnog rešavanja sporova (medijacije), kojima je dat dobar publicitet, a koji se odvijaju i unapređuju u Centru za medijaciju, obezbediće nove, efikasnije i jeftinije načine za rešavanje sporova i značajno rasteretiti sudove i sudije, čime će se povećati efikasnost sudskog sistema.

Kratkoročne reforme 2006-2007.	Srednjoročne reforme 2008-2009.	Dugoročne reforme 2010-2011.
Sistem pravne pomoći se revidira i predlaže se novi zakon koji uspostavlja celovit sistem pravne pomoći	Institucionalna podrška za pravnu pomoć se obezbeđuje i sistem počinje da funkcioniše, definišu se kriterijumi za pružanje pravne pomoći	Pravna pomoć u parničnim i krivičnim postupcima se obezbeđuje na osnovu jasnih kriterijuma o finansijskim mogućnostima
Rad postojećeg Centra za medijaciju se preispituje i predlažu novi programi	Centar za medijaciju dobija odobrenje od Ministarstva pravde i Visokog saveta sudstva da proširi programe	Centar za medijaciju počinje sa sveobuhvatnim programom

2. Standardizovani sistem obuke i stručnog usavršavanja

Sadašnje stanje: U poslednjih nekoliko godina odgovornost za obuku i stručno usavršavanje sudija uglavnom je bila na Pravosudnom centru, a trenutno ne postoji razvijen i sveobuhvatan nastavni program za obuku sudija i sudskog osoblja. Generalno gledano, sadašnji naponi na obuci nisu dovoljni, ni kada se radi o novom ni kada se radi o iskusnom osoblju i sudijama.

Nastavni planovi i programi na pravnim fakultetima, iako se popravljaju poslednjih nekoliko godina, moraju više insistirati na praktičnoj obuci i učenju na konkretnim predmetima iz prakse što će bolje pripremiti buduće nosioce pravosudnih funkcija i advokate.

Vizija za novo pravosuđe: Usvajanjem novog Zakona o obuci sudija, javnih tužilaca, zamenika javnih tužilaca, i sudijskih i tužilačkih pomoćnika, stvoriće se uslovi za organizovano sticanje i usavršavanje teorijskih i praktičnih znanja i veština potrebnih za samostalno, stručno i efikasno vršenje pravosudne funkcije.

Vlada Republike Srbije će osnovati Nacionalni institut za obuku u pravosuđu do 2008. godine. Ova nezavisna pravosudna institucija, koja će raditi pod nadzorom Visokog saveta sudstva, preuzeće mandat, funkcije i resurse Pravosudnog centra. Predsednik Vrhovnog kasacionog suda i ministar pravde će biti članovi Upravnog odbora Instituta. Nacionalni institut za obuku u pravosuđu će pružati standarizovano početno i stalno profesionalno usavršavanje na više nivoa za zaposlene u pravosuđu. Obuka će staviti naglasak na tehnike upravljanja predmetima da bi se rešavalo pitanje znatnog broja zaostalih predmeta u sudovima Republike.

Uspešno položeni završni ispit na ovom Institutu postaće vrlo cenjen kriterijum za prvi izbor kandidata na pravosudne funkcije. Permanentna edukacija nosilaca pravosudnih funkcija biće obavezna.

Osim toga pravni fakulteti će ojačati katedre koje pripremaju pravnike za rad u pravosuđu i proširiti praktičnu obuku i učenje na konkretnim predmetima iz prakse za buduće pravnike i lidere u pravosuđu.

Kratkoročne reforme 2006-2007.	Srednjoročne reforme 2008-2009.	Dugoročne reforme 2010-2011.
Pravosudni centar vrši obuku u pravosuđu i obuku trenera, a Ministarstvo pravde i Visoki savet sudstva pripremaju i odobravaju plan za transformaciju u Nacionalni institut	Osniva se Nacionalni institut za obuku u pravosuđu, treneri počinju inicijalnu obuku novih sudija i trajnu obuku	Analiziraju se rezultati i unapređuje program Nacionalnog instituta, formuliše se konačni sveobuhvatni program obuke i počinje njegova primena
Obezbeđuje se međunarodna pomoć za novi objekat Nacionalnog instituta za obuku u pravosuđu	Visoki savet sudstva formuliše i odobrava novi nastavni plan i program za sudije	Ministarstvo pravde i Visoki savet sudstva formulišu i usvajaju novi plan i program za zaposlene u sudovima
Ministarstvo pravde, Visoki savet sudstva i pravni fakulteti usaglašavaju novi plan i program i formiranje novih katedri za pravosuđe	Pravni fakulteti jačaju katedre vezane za pravosuđe i nude dodatne prilike za praktičnu obuku	Prvi studenti koji su učili po novom planu i programu diplomiraju i pripremaju se za karijeru u sudovima i advokaturi

3. Moderna oprema pravosudnog i kaznenog sistema

Sadašnje stanje: U ovom trenutku, u zemlji postoji 187 sudova opšte i posebne nadležnosti, sa nekoliko velikih sudova u gradovima koji rešavaju najveći broj predmeta, dok u jednom broju sudova u različitim regionima broj predmeta je minimalan. Pored toga, Vrhovni sud je opterećen velikim brojem predmeta. Slično tome, dok je sistemu institucija za završne sankcije potrebna reforma, zatvorski kapaciteti se u velikoj meri oslanjaju na nekoliko objekata. Posledica toga je da je poremećena ravnoteža u celokupnom sudskom i sistemu

izvršenja zavodskih sankcija zbog preterano kompleksne mreže objekata, koja srazmerno tome crpi budžet pravosuđa.

Vizija za novo pravosuđe: Da bi se rešavali problemi vezani za budžetska ograničenja i ojačala struktura i uprava u pravosuđu, sprovedeće se racionalizacija mreže sudova, na osnovu preciznih kriterijuma, statističkih podataka, uvažavajući potrebu da građani imaju olakšan pristup pravosuđu.

Na osnovu novog ustavnog i zakonskog okvira urediće se novi sistem nadležnosti sudova tako što će biti formiran novi Vrhovni kasacioni sud. Apelacioni sudovi će u najvećoj meri preuzeti nadležnost dosadašnjeg Vrhovnog suda, a sudovi opšte nadležnosti, osnovni i viši, uz manje izmene zadržavaju svoje dosadašnje nadležnosti. Radi rešavanja upravnih, privrednih, prekršajnih ili drugih sporova osnivaju se specijalizovani sudovi u skladu sa zakonom.

Osim toga, modernizacija informacione tehnologije omogućiće pažljivo praćenje rezultata rada i efikasnost sudova putem integrisanog softvera koji će proizvoditi precizne izveštaje o obimu posla i opterećenosti pojedinačnih sudova i sudija, omogućujući precizne parametre za adekvatnu racionalizaciju mreže sudova i smanjenje rashoda.

Kratkoročne reforme 2006-2007.	Srednjoročne reforme 2008-2009.	Dugoročne reforme 2010-2011.
Usvajanje novog ustavnog i zakonodavnog okvira o promeni organizacije i nadležnosti sudova	Novi sudovi rade u skladu sa zakonskim i ustavnim okvirom i sprovodi se plan racionalizacije sudske mreže	Racionalizovana sudska mreža radi efikasno i u skladu sa najboljom uporednom praksom
Identifikuju se primarni zahtevi za kapitalnim investicijama u velikim gradskim sudovima i pripremaju predlozi za međunarodnu pomoć	Međunarodna pomoć je obezbeđena za kapitalne investicije u velikim gradskim sudovima	Okončana je rekonstrukcija i izgradnja novih objekata sudova

V. REFORMA INSTITUCIJA POVEZANIH SA SUDSTVOM

A. MINISTARSTVO PRAVDE

U skladu sa Ustavnim načelom podele vlasti, koje se zasniva na ravnoteži i međusobnoj kontroli tri grane vlasti, uspostaviće se optimalan odnos nadležnosti Ministarstva pravde i Visokog saveta sudstva, kao institucija koje su odgovorne za funkcionisanje pravosudnog sistema.

Polazeći od principa parlamentarne odgovornosti Ministarstva pravde za funkcionisanje sudske sistema, novim zakonskim okvirom biće uspostavljena funkcionalna veza sa Visokim savetom sudstva. Sadržaj funkcionalne veze biće precizno uređen zakonom, neće se odnositi na vršenje sudijske vlasti, a omogućiće Ministarstvu pravde da reaguje u slučajevima kada se uoče značajni problemi u funkcionisanju sudske sistema.

Sprovedenjem ciljeva pravosudne reforme koji su prikazani u ovoj Strategiji, Ministarstvo pravde će uskladiti svoje nadležnosti i strukturu u skladu sa potrebama procesa pridruživanja Evropskoj uniji, podrazumevajući pri tom obavljanje primarnih funkcija u skladu sa nadležnostima utvrđenim zakonom.

Kratkoročne reforme 2006-2007.	Srednjoročne reforme 2008-2009.	Dugoročne reforme 2010-2011.
Ministarstvo pruža stručnu i kadrovsku podršku sprovođenju Strategije reforme pravosuđa i sprovodi zakonsku reformu	Ministarstvo pruža stručnu i kadrovsku podršku sprovođenju Strategije reforme pravosuđa i sprovodi harmonizaciju zakonodavstva	Izvršena je izmena nadležnosti i strukture Ministarstva i sprovode se potrebne aktivnosti vezane za proces pridruživanja

B. TUŽIOCI

Položaj javnog tužilaštva u sadašnjem pravosudnom sistemu i odnos tog pravosudnog organa prema drugim organima vlasti je neodređen. U praksi, pa i u teoriji, su se manifestovale dve suprotne tendencije, obe radikalne. Prema prvoj, tužilaštvo treba skoro potpuno izjednačiti sa sudom, kako u pogledu izbora, stalnosti, razrešenja i svih ostalih važnih pitanja. Prema drugoj, tužilaštvo je pretvarano u običan organ izvršne vlasti sa rigoroznom unutrašnjom organizacijom i disciplinom.

Međutim, prema pravnoj prirodi ovog organa, javni tužilac nije samo izvršni već i pravosudni organ koji mora biti samostalan u svom radu, što u stvari i određuje njegovo mesto u pravosudnom sistemu i odnos prema drugim granama vlasti. Nesumnjivo je da se jedini pravi odgovor nalazi u sredini, što znači da javni tužilac ne treba da bude običan državni činovnik, ali ne može ni imati status nezavisnog sudije.

Ovom strategijom se upravo predviđa ovakav položaj tužilaštva. Reforma pravosudnog sistema pruža priliku za unapređenje samostalnosti, odgovornosti i delotvornosti tužilaca koji, kako propisuje zakon, rade u tesnoj saradnji sa zaposlenima u pravosuđu i Ministarstvom unutrašnjih poslova.

Pored klasične tužilačke funkcije gonjenja izvršilaca krivičnih i drugih zakonom određenih kažnjivih dela, novim ustavnim i zakonskim okvirom se menja nadležnost tužilaštva jasnim definisanjem uloge u zaštiti ustavnosti i zakonitosti. Odstupanjem od dosadašnjeg tradicionalnog sistema vanrednih pravnih lekova protiv pravosnažnih presuda postiže se pravna sigurnost. U skladu sa poštovanjem načela pravne sigurnosti odlučivanje o povredama zakonitosti i ustavnosti pripada samo sudovima, a uloga tužioca jeste pravo da takva pitanja u izuzetnim slučajevima iznese pred najviši sud.

Priroda i stepen ovlašćenja javnih tužilaca, utvrđenih zakonom, jesu takva da bez smetnje gone sve počiniocima krivičnih dela, uključujući i državne funkcinere, za dela koja počinu u vršenju svoje funkcije, a naročito dela korupcije i zloupotrebe položaja.

Tužiocima će uz poštovanje načela hijerarhijske subordinacije, dobiti daleko veću samostalnost u radu, koja sa sobom nosi i odgovornost u skladu sa objektivnim kriterijumima i biće oslobođeni u najvećoj meri političkog uticaja. Znatnim ograničavanjem uloge istražnog sudije tužiocima će se omogućiti da imaju najznačajniju ulogu u istražnom postupku. Ova uloga, koja podrazumeva prikupljanje dokaza i krivično gonjenje će stupiti na snagu usvajanjem novog zakonskog okvira.

Krivično gonjenje za krivična dela koja su propisana ratifikovanim međunarodnim konvencijama, i drugim zakonom posebno propisanim slučajevima, može biti predmet

naknadnog uputstva Ministarstva pravde, u ime Vlade Republike Srbije. Procedura izdavanja ovog uputstva biće precizno uređena zakonom, kako bi Vlada vršila svoja ovlašćenja na transparentan način.

Republičkog javnog tužioca, tužioca za ratne zločine i tužioca za organizovani kriminal bira Skupština, na šest godina, uz mogućnost ponovnog izbora, što se uređuje zakonom. Vlada Republike Srbije predlaže kandidate za izbor, po predhodno pribavljenom mišljenju Državnog veća tužilaca. Na isti način biraju se i apelacioni, viši i osnovni tužioci.

Državno veće tužilaca je zakonska kategorija. Državno veće tužilaca obezbeđuje funkcionalnu samostalnost tužilaštva. Za period od tri godine zamenike tužilaca bira Narodna skupština Srbije na predlog Državnog veća tužilaca. Nakon isteka probnog perioda Državno veće tužilaca odlučuje o izboru na doživotnu funkciju. Takođe, Veće odlučuje i o napredovanju i odgovornosti, osim u delu koji je zakonski u nadležnosti Republičkog javnog tužioca.

Državno veće tužilaca ima 11 članova. Zamenici svih nivoa tužilaštava između sebe biraju šest članova Veća. Član Odbora za pravosuđe Narodna skupštine Srbije, ministar pravde i Republički javni tužilac su članovi Veća po funkciji. Narodna skupština bira dva člana Veća iz redova uglednih, afirmisanih pravnika sa preko 15 godina iskustva. Predsednik Veća biće Republički javni tužilac, a njegov zamenik jedan od članova iz redova zamenika tužilaca. Svaki član Veća imaće svog zamenika. Mandat članova Državnog veća tužilaca trajeće 5 godina, osim za članove po funkciji. Odluke Veća se donose prostom većinom, osim predloga za izbor zamenika tužilaca, odluke o napredovanju i odgovornosti gde je potrebno 8 glasova članova Državnog veća tužilaca.

Kratkoročne reforme 2006-2007.	Srednjoročne reforme 2008-2009.	Dugoročne reforme 2010-2011.
Nova uloga i kriterijumi za rezultate rada se uspostavljaju i osniva se Visoki savet tužilaštva	Tužioci dobijaju obuku za proširenu ulogu u prikupljanju dokaza i upravljanju predmetima	Uspostavlja se dodatna obuka za tužioce da bi se unapredio krivični postupak

B. PRAVOSUDNE PROFESIJE

ADVOKATURA

Neophodno je urediti oblast advokature radi regulisanja ove pravosudne profesije u skladu sa načelima demokratskog državnog uređenja. S tim u vezi, nužno je obezbediti efikasnije i kvalitetnije pružanje pravne pomoći kao osnove za ostvarivanje sloboda i prava građana, vladavine prava i pravilnog funkcionisanja pravosudnog sistema, uz dosledno poštovanje principa nezavisnosti i samostalnosti advokatske profesije.

Takođe, postoji potreba za usklađivanjem prava i obaveza advokata sa opšte prihvaćenim međunarodnim standardima ustanovljenim dokumentima Ujedinjenih nacija i Saveta Evrope³

³ Osnovni principi o ulozi advokata usvojeni na Osmom kongresu UN o kriminalnoj prevenciji i tretmanu prestupnika UN Doc. A/CONF. 144/28/Rev. 1 at 118 (1990); Preporuka Komiteta ministara Saveta Evrope Rec (2000) 21 o obavljanju advokatske profesije usvojena 25.10.2000. godine na 727. sastanku zamenika ministara; i Smernica 98/5/E 6 Evropskog Parlamenta i Saveta od 16.02.1998. godine za olakšavanje delovanja advokata u zemljama članicama, u kojima advokat nije stekao svoju kvalifikaciju

Posebnost advokature u odnosu na druge samostalne delatnosti ogleda se u njenoj obavezi da obezbedi stručnu pravnu pomoć strankama u postupcima pred sudovima i drugim državnim organima, kad je to predviđeno zakonima kojima se ti postupci uređuju. Stoga će advokatura biti određena u novom ustavnom i zakonskom okviru kao nezavisno i samostalno zanimanje javnog poretka, ustanovljeno radi pružanja pravne pomoći.

Kratkoročne reforme 2006-2007.	Srednjoročne reforme 2008-2009.	Dugoročne reforme 2010-2011.
Usvajanje novog Zakona o advokaturi	Usklađivanje prava i obaveza advokata sa novim Zakon i prihvaćenim međunarodnim standardima	Advokatura kao nezavisna i samostalna pravosudna profesija funkcioniše u skladu sa novim zakonskim i ustavnim okvirim i standardima

JAVNI BELEŽNICI

Republika Srbija nema u okviru pravosudnog sistema ustanovljenu instituciju javnog beležništva (notarijata). Obzirom da je ova institucija postojala samo na delu teritorije Republike Srbije pre više od 60 godina, istorijski i pravno posmatrano ne može se uspostaviti kontinuitet.

Demokratsko društvo, zasnovano na vladavini prava, zahteva pre svega pravnu sigurnost i izvesnost obavljanja pravnih poslova. Kao odgovor na ovu potrebu pokazalo se celishodnim da se poslovi koji su od važnosti za čitavo društvo povere posebnoj javnoj službi.

Nosilac ove javne službe-funkcije je javni beležnik (notar). NJemu država prenosi ovlašćenja za sastavljanje javnih isprava, čuvanje isprava, izdavanja otpavka tih isprava, overu činjenica, i obavljanje poslova koje mu u okviru svoje nadležnosti delegira sud.

Uspostavljanje javnog beležništva doprineće pravnoj sigurnosti u prometu i značajno rasteretiti sudove od poslova koji im budu povereni.

Uspostavljanje i funkcionisanje ove službe biće uređeno posebnim zakonom, na osnovu načela notarijata latinskog tipa.

Kratkoročne reforme 2006-2007.	Srednjoročne reforme 2008-2009.	Dugoročne reforme 2010-2011.
Izrada i usvajanje Zakona o javnim beležnicima i uspostavljanje Notarske komore	Javni beležnici kao nezavisna pravosudna profesija rade u skladu sa novim zakonskim okvirom i usklađuju se sa uporednim međunarodnim standardima	Javni beležnici kao nezavisna pravosudna profesija rade u skladu sa novim zakonskim okvirom i međunarodnim standardima

G. SISTEM IZVRŠENJA ZAVODSKIH SANKCIJA

Sistem izvršenja zavodskih sankcija, koji obuhvata 34 zatvora u kojima boravi više od 8.100 osuđenika, suočen je sa mnogim problemima posle godina neinvestiranja i zastarelog zakonodavstva. Procenat osuđenih i pritvorenih lica u odnosu na ukupnu populaciju je u Srbiji visok u poređenju sa drugim zemljama u regionu, delimično i zbog toga što se vanzavodske sankcije minimalno koriste. To je dovelo do prenaseljenosti i porasta troškova. Osuđena i pritvorena lica borave u uslovima koji nisu u skladu sa međunarodnim standardima i standardima o ljudskim pravima, usled loše infrastrukture i kapaciteta, kao i skromnih mogućnosti za sprovođenje programa za prevaspitavanje i stručno osposobljavanje zaposlenih.

Sistem izvršenja zavodskih sankcija se takođe suočava sa novim izazovima, kao što je postupanje sa posebnim grupacijama u okviru zatvorskih populacija, kao što su lica koja zahtevaju pojačane mere bezbednosti a koja su optužena za organizovani kriminal ili ratne zločine, zatim sve veći broj maloletnih prestupnika i sve veći problemi u oblasti zdravstvene zaštite, kao što je upotreba droge. Podrška međunarodnih donatora reformskim naporima je do sada bila relativno skromna u poređenju sa drugim institucijama za sprovođenje zakona, kao što su sudovi i policija.

Da bi se ovi problemi rešavali, Uprava za izvršenje zavodskih sankcija Ministarstva pravde (UIZS) je izadila Strategiju za reformu sistema izvršenja zavodskih sankcija u kojoj su izloženi ključni prioriteti. Strategija za reformu sistema izvršenja zavodskih sankcija je zasnovana na tri osnovna cilja:

- Čuvanje svakog osuđenog i pritvorenog lica na bezbedan i siguran način i u humanim uslovima u skladu sa međunarodnim standardima,
- Promovisanje drugih vrsta sankcija osim zavodskih za kažnjavanje i prevaspitavanje osuđenih lica i
- Smanjenje stope povrata po otpustu.

Uprava za izvršenje zavodskih sankcija je osnovala dvanaest komisija koje predvode reforme u prioritetnim oblastima. Komisije su učinile izvesni napredak u implementaciji ključnih reformi. Novi Zakon o izvršenju zavodskih sankcija je usvojen u Narodnoj skupštini Republike Srbije i predstavlja važni okvir za reformu sistema izvršenja zavodskih sankcija u skladu sa međunarodnim standardima.

Kratkoročne reforme 2006-2007.	Srednjoročne reforme 2008-2009.	Dugoročne reforme 2010-2011.
Na osnovu Strategija za reformu sistema izvršenja zavodskih sankcija i akcionog plana Komisije za sprovođenje predlažu izmene i dopune podzakonskih akata, renoviraju se zatvorski objekti	Privodi se kraju rekonstrukcija i izgradnja zatvorskih objekata u skladu sa evropskim standardima, sprovodi se izmeštanje pritvorskih jedinica i prijemnih odeljenja iz zatvorsog kruga, radi se na sistemu integralnog uvezivanja i izveštavanja	Okončana je rekonstrukcija objekata i obuka kadrova, zakonski okvir se primenjuje u skladu sa novim evropskim standardima, poboljšane su komunikacije -informacioni sistem je integrisano uvezan i izveštavanje je omogućeno

VI. STANDARDI REZULTATA RADA

A. OSNOVNE PREDPOSTAVKE

Postizanje reformskih ciljeva identifikovanih u ovoj Strategiji zahteva redovno merenje napretka njihovog sprovođenja tokom perioda od 2006 – 2011. godine. S obzirom na obim relevantnih reformskih ciljeva i projekata, najprimereniji i najkorisniji pokazatelji rezultata rada su na kvantitativnim osnovama i odslikavaju objektivne standarde rezultata rada u pravosuđu.

Komisija za sprovođenje Strategije biće odgovorna za predlog standardizovanih obrazaca prikupljanja statističkih podataka potrebnih za ocenu reformskih procesa. Institucije pravosudnog sistema će ove podatke koristiti prilikom donošenja strateških odluka. Na osnovu trendova i relativnog napretka koga odražavaju pokazatelji rezultata, može biti potrebno pružiti dodatnu podršku u posebnim oblastima reforme.

B. Pokazatelji rezultata

Pokazatelji rezultata Strategije su direktno povezani sa Okvirom reforme pravosuđa i grupisani u četiri osnovne oblasti - Nezavisnosti, Transparentnosti, Odgovornosti i Efikasnosti. Posebni pokazatelji i mere koji odslikavaju različite komponente Strategije za svaku od osnovnih oblasti reforme, biće definisani Akcionim planom.